

Knooppunten voor maatschappelijke initiatieven

Oogst van de bijeenkomst 12 februari 2015

Op zoek naar groeistof voor #initiatievenknooppunten

Knooppunten: *'Plekken waar je terecht kunt met vragen, als je zelf een maatschappelijk initiatief in de wereld wilt zetten'*

Faciliteren: *'Zorgen dat mensen met een maatschappelijk initiatief - op hun eigen manier - een stap verder komen'*

Initiatieven: *'Mensen die zelf een bijdrage willen leveren aan een betere wereld, met een project of een onderneming'*

Aanleiding

Er zijn steeds meer plekken in Nederland waar je ondersteuning kunt vinden voor het opzetten van een maatschappelijk initiatief of sociaal onderneming. Wij maakten in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken een ronde langs deze #initiatievenknooppunten. We keken waarom ze ontstaan, hoe ze zich organiseren, wie ze adviseren, hoe ze werken, maar vooral 'wat ze nodig hebben om te groeien of sterker te worden'. Want de achterliggende gedachte is: als er genoeg plekken zijn waar mensen met goede ideeën support kunnen vinden, komen er meer goede ideeën tot leven. Dat draagt bij aan een betere wereld.

Op 12 februari nodigden we een groot deel van de initiatievenknooppunten uit om hen deelgenoot te maken van wat we hebben gehoord, en om samen beter te kijken naar wat er nodig is voor versterking. In dit verslag geven we de resultaten weer van deze uitwerking. Op basis daarvan maken we een actieagenda, met een uitnodiging aan een ieder om mee te doen met de acties die daarop staan. Er kwamen 3 soorten acties uit: 1 Opleiding/training/kennis delen 2. Experimenten en 3. Losse acties. De belangrijkste staan achterin dit verslag, als uitnodiging aan iedereen om bij aan te sluiten in welke vorm dan ook.

Naast de opbrengsten van de 12^e februari, is er het rapport van onze verkenning. Dit rapport verschijnt in maart 2015.

We willen alle deelnemers aan de bijeenkomst van harte bedanken voor de meedenkkracht, en de bereidheid om te delen. Vooral de knooppunten die zichzelf hebben gepresenteerd in de pitch. Wij hopen op meer onderling contact en hechtere samenwerking. De 12^e was een mooie voorproef.

De soorten knooppunten

We hebben gesprekken gevoerd met ongeveer 30 #initiatievenknooppunten door het hele land. De knooppunten zijn heel divers van aard. Er zijn grofweg 3 soorten te onderscheiden:

- 1 Informele knooppunten
Deze ontstaan vaak organisch, bij toeval. Ondersteunen van initiatieven is vaak een nevenactiviteit. Ze zijn moeilijk vindbaar, lokaal, learning by doing, vrijwillig
Voorbeeld: Wijlanden, Indische Buurtcommunities,
- 2 Formele of institutionele knooppunten
Ondersteunen is een hoofdtaak, medewerkers worden betaald, werken ook met vrijwilligers, maar dat wordt geregeld door betaalde medewerkers. Professioneel, landelijk of lokaal
Voorbeeld: KNHM en gemeentelijke of provinciale initiatievenmakelaars .
- 3 Hybride knooppunten
Tussenvorm, waarbij wel verdienmodel wordt ontwikkeld, maar een meervoudig verdienmodel. Dat wil zeggen, er wordt geld verdiend met een andere activiteit,

waardoor het (onbetaald) ondersteunen van initiatieven mogelijk wordt. Is vaak doorgegroeid informeel knooppunt. Maar heeft nu wel een duidelijk gezicht naar buiten als knooppunt. Voorbeeld: lokaal: Plug de Dag, regionaal of landelijk zoals GreenWish.

Groestof

Aan zes tafels hebben #initiatievenknooppunten en ondersteuners de volgende groestof uitgewerkt en voorstellen van experimenten benoemd, die #initiatievenknooppunten sterker kan maken .

1 Ondernemersvaardigheden als groestof

Knooppunten hebben baat bij/behoefte aan meer ondernemerskwaliteiten. Kennis van ondernemerschap is nodig zowel voor de eigen organisatie, als voor de initiatieven die zij begeleiden. Knooppunten en initiatiefnemers zijn per definitie 'ondernemend'. Maar dat is iets anders dan 'ondernemer-zijn'. Er is behoefte aan meer kennis over (nieuwe vormen van) businessmodellen en ondernemerschap. En behoefte aan meer verbindingen met reguliere bedrijven, bijvoorbeeld in de vorm van buddyships en concrete samenwerken in faciliteren.

Voorbeeld om meer ondernemerschap bij knooppunten te brengen is Social Start www.socialstart.org . Social Start koppelt net afgestuurde jonge mensen (HBO/WO) aan non profit organisaties, om hen te adviseren over de stap naar sociaal ondernemerschap (en onafhankelijkheid van subsidie).

2. Zichtbaar worden als groestof

Als je meer en beter laat zien wat je doet en wat initiatiefnemers daaraan hebben, dan versterkt dat je missie. Niet alleen trekt dat meer initiatieven aan, je inspireert ook mensen op andere plekken om op vergelijkbare wijze te gaan werken. Daarnaast laat je jezelf zien als partij, waarmee gebouwd kan worden aan een betere stad/wijk/ buurt/wereld. Hanzelab heeft een mooi voorbeeld neergezet met het boekje dat ter plekke is uitgedeeld. En ook Plug de dag laat in een artikel zien waarom ze doen wat ze doen. In de discussies werden de mogelijkheden verdiept, hoe je zichtbaarder kan worden om het vuurtje verder te dragen.

Bijvoorbeeld aan initiatief-branding doen: wat is je meerwaarde en hoe ben je bekend in stad/wijk/buurt?. Opdrachtgevers en deelnemers enthousiast maken door een hele professionele aanpak en door het écht leuk te maken voor iedereen die met je #initiatievenknooppunt te maken heeft: van jagen naar verleiden.

Bewust nadenken hoe je de eerste keer naar buiten treedt. Bekender worden door uit je eigen cirkel te komen: VREEMDGAAN!

De website www.doedemocratie.net kan dienst doen als landelijk platform voor knooppunten om zich te laten zien. De resultaten uit de verkenning zullen hierop een plek vinden.

3. Samenwerken met opleidingen als groeistof

Opleidingen en #initiatievenknooppunten hebben elkaar veel te bieden. Zie bijvoorbeeld het initiatief 'Boot' van de Hogeschool van Amsterdam. Een spreekuur met bureautje in Molukkenstraat, van waaruit studenten van de HvA bewoners ondersteunen die goede ideeën hebben voor de buurt.

Starters4Communities biedt hoog opgeleide starters een praktijkgericht trainingsprogramma, in sociaal ondernemen en bewoners-gestuurde stadsontwikkeling. Tijdens het programma werken de starters in groepjes aan een aantal ondernemende wijkinitiatieven. www.starter4communities.nl

Er is behoefte aan een betere bemiddeling tussen studenten/stagiaires en initiatievenknooppunten. Waar gebeurt dit al, wat kunnen we daarvan leren? Ook aan meer onderzoek in combinatie met knooppunten, bijvoorbeeld naar impact van ondersteuning door knooppunten, hun ondersteuningsmethoden, de waarde van maatschappelijke innovatie, relaties tussen de initiatieven-en de systeemwereld, zelfsturing, werken in netwerken, democratische vernieuwing, social design, etc. etc. Ook maatschappelijke stages van ambtenaren bij knooppunten werd in het kader van 'opleidingen' genoemd als manier voor knooppunten om te verstevigen.

4. Geld als groeistof

Geld is voor alle #initiatievenknooppunten een ding. Soms zorgt het voor broodnodige zuurstof, soms voor overbemesting. Wat doen we vrijwillig, wat doen we betaald? Waarmee creëren we waarde? Bottom line is dat de initiatieven vaak wel toegang vinden tot financiering, maar de knooppunten niet. Dat is niet altijd een punt, omdat veel knooppunten compensatie hebben gevonden. Daar kunnen we van leren. Maar een van de bijeffecten is wel dat daardoor minder initiatieven worden gefaciliteerd, minder data- en kennisopbouw plaatsvindt, minder helder is of en wanneer je terecht kan voor ondersteuning, minder uitwisseling tussen knooppunten, en knooppunten deze werkwijze vaak niet lang volhouden en stoppen. We vinden het normaal dat advies van een specialist geld kost. We vinden het normaal dat een gemeentelijk initiatievenmakelaar een salaris krijgt. Waarom passen we dat niet toe op knooppunten in de stad?

GreenWish faciliteert maatschappelijke initiatieven samen met ambtenaren van verschillende ministeries en gemeenten in het programma EmpoweringPeople. Het mes snijdt aan 2 kanten: door het programma krijgen de ambtenaren meer zicht op faciliteren en hun eigen rol ten opzichte van initiatieven. De initiatieven krijgen hoogwaardig advies van GreenWish en de overheid om succesvoller te worden in het samenwerken met initiatieven. GreenWish vergroot haar bereik, niet alleen faciliteert ze zo'n 60 initiatieven per jaar, maar draagt ook bij aan meer en betere facilitering van initiatieven in het algemeen.

Er is gezocht naar manieren om meer geld te laten stromen richting knooppunten. Bijvoorbeeld door een vouchersysteem. Initiatiefnemers kunnen daarmee advies inkopen bij knooppunten. Ook is gesproken over herverdeling van bestaande geldstromen (onderzoeksgeld van Platform 31, Movisie, KIS, etc.). En over een time bank systeem, waar partijen geld, uren en middelen kunnen inleggen, van waaruit maatschappelijk initiatief kan worden gefaciliteerd (time-bank extra). Laaghangend fruit tip voor gemeenten: sponsor de stagevergoeding voor stagiairs voor #initiatievenknooppunten.

5. Cross-over tussen knooppunten binnen en buiten de gemeente

In iedere gemeente werken ambtenaren die zich in de interne organisatie sterk maken voor initiatieven – gemeentelijke ‘makelaars’, of ‘interne knooppunten’. De #initiatievenknooppunten in de stad en deze interne knooppunten hebben elkaar veel te bieden. In samenwerking kunnen ze meer initiatieven makkelijker tot bloei brengen. In Leiden maakte Lia Totté hiermee een start, die navolging krijgt in andere gemeenten. Een community of practice is in de maak. Tips: Als je een ploeg van gemeentelijke initiatievenmakelaars wilt samenstellen, betrek daar externe makelaars bij, vraag hen “wie is je lievelingsambtenaar? Met wie kun je goed samenwerken?” Simpele start is 1^e initiatievencafe te organiseren.

Claim als (interne) initiatievenmakelaar je onafhankelijke positie. Beperk je als gemeentelijke initiatievenmakelaar niet tot ‘helper’ van initiatieven, of tot gids door de eigen organisatie, maar claim ook de rol van strateeg, die schakelt tussen de kracht van initiatiefnemers en de macht van bestuurlijke besluitvorming.

6. Groeistof voor knooppunten in spe

Er zijn in alle gemeenten in Nederland knooppunten actief, overal zijn mensen anderen aan het helpen met het realiseren van goede ideeën. We spreken nadrukkelijk over ‘mensen’ en niet over organisaties, want soms werken ze bij een organisatie en soms niet; soms werken ze vanuit hun functie aan initiatieven, en soms niet. Deze mensen zijn vaak onzichtbaar voor wie zij niet bedienen. De manier om erachter te komen is naar buiten gaan en te praten met mensen die veel mensen kennen. Alle eerder genoemde groeistof is voor deze knooppunten ook relevant. Het is goed om te weten dat ze bestaan, om hen te zien voor wie zij werkelijk zijn, en om hun professionaliteit te betrekken als dat relevant is.

7. Anders groeien

Sommige knooppunten gaven aan dat ze wel anderen willen inspireren met hun manier van werken, maar dat daarvoor de tijd en middelen ontbreken. Bijvoorbeeld Plug de Dag Amsterdam die startende pluggers in Den Haag, Maastricht en Breda zouden willen helpen. Bijvoorbeeld met een vliegende Plug-brigade. Zelfde geldt voor Starters4Communities. Er zou een ‘multiplier’ potje moeten zijn, van waaruit het helpen groeien van afleggers makkelijker wordt.

Interculturele knooppunten. Er zijn maar weinig knooppunten bekend die intercultureel werken. Terwijl ze er wel zijn. Willen we maatschappelijke initiatieven laten bloeien bij alle delen van de bevolking, dan moeten we meer aandacht besteden aan interculturele knooppunten. De tijd daarvoor is rijp.

De Academy voor knooppunten

De bijeenkomst op 12 februari heeft veel groeistof opgeleverd. Al die initiatievenmakelaars, knooppuntmakers en knooppuntwatchers bij elkaar leverde een ware explosie op aan

groeimogelijkheden. Zoveel dat het idee van een groeikas, een academy voor knooppunten post gevat heeft. Een groeikas met en voor initiatiefknooppunten, waar de enorme schat aan kennis en ervaring van knooppunt-makers tot bloei kan komen. En die laat zien wat knooppunten waard zijn. Om te beginnen hebben we aangeboorde kennis, ervaring en ideeën gekoppeld aan vragen, thema's. Met daarbij de mensen en organisaties van wie we op 12 februari hoorden dat ze mee willen doen. Het geeft een idee van wat het kan worden. Als vervolg op de Knooppunten-verkenning gaan we kijken hoe de Academy van de grond kan komen en hoe die eruit komt te zien. **Wie wil daaraan meedoen? En wie heeft andere ideeën voor een aanbod van de Academy ?**

Mogelijk aanbod Academy	Mogelijke gangmakers
Positionering. Hoe zorg je ervoor dat men weet waarom jouw initiatievenknooppunt er is, voor wie, en wat je te bieden hebt. Een Masterclass uit de praktijk	Hanzelab?
Bedrijven kruisbestuiving Een bedrijvennetwerk bouwen, zowel voor je knooppunt, als voor de initiatieven met wie je werkt. Waar zit de meerwaarde voor elkaar. Hoe kan je daar vorm aan geven?	De Omslag?
Minor Initiatieven makelaar. Leren faciliteren vanuit de praktijk	GreenWish, Jaap Koen Bijma
Werken met knooppunten. Maak je gemeentelijke organisatie gevoelig voor het samenwerken met knooppunten. En versterk de knooppunten in je gemeente.	Gemeente Leiden ?

Dit zijn de eerste experimentvoorstellen die uit de samenkomst van de 12de kwamen rollen.

Experiment	Mogelijke trekker
Experiment om een gesloten ecosysteem op te zetten (time bank extra) van geld, menskracht en spullen ter realisatie van maatschappelijk initiatief	Lokale Fondsen, STRO
Interne initiatievenmakelaars en crossovers met de initiatievenmakelaars van de samenleving. Experiment om met een groep gemeenten de cross-overs te zoeken. Interne knooppunten organiseren, om de externe knooppunten goed van dienst te zijn. CoP	Gemeente Leiden, Kampen, De Wolden, Culemborg, Maastricht, Gouda, Zwolle, Groningen, Platform 31
Aanvragen Europese subsidies voor verstevigen van knooppunten Experiment om met een groep knooppunten en het ministerie een EU subsidie aan te vragen. Een pot voor het versterken van de ondersteuningsorganisaties in Nederland.	BZK
Multiplier-pot. Er zijn verschillende concepten de moeite waard om op te schalen. Dat gebeurt nu vaak niet, omdat er geen geld voor is. Experiment om Plug de Dag's, Starters4communities, Hanzelabs, SocialStarts de gelegenheid te geven om hun kennis over te dragen op andere plaatsen in het land.	

Maatschappelijk aanbesteden in de zorg Specifieke behoefte van een paar knooppunten die hier een kans zien. Experiment om als knooppunt een plek te verwerven tussen de reguliere zorgaanbieders.	Omzien naar elkaar
Mogelijkheid creëren om een vouchersysteem voor het verkrijgen van ondersteuning, te koppelen aan financieringsregeling (subsidie)	
Meer licht op de interculturele knooppunten, waar floreren ze, wat hebben ze nodig, wat kunnen we ervan leren zodat er meer ontstaan en floreren.	

Zie je (andere) kansen, wil je op de hoogte blijven van een activiteit of zelf aansluiten, stuur dan een mail naar noortwijk@greenwish.nl of bel GreenWish Rinske van Noortwijk 06-24757257 of Ineke van Zanten 030-8201150

